

0+

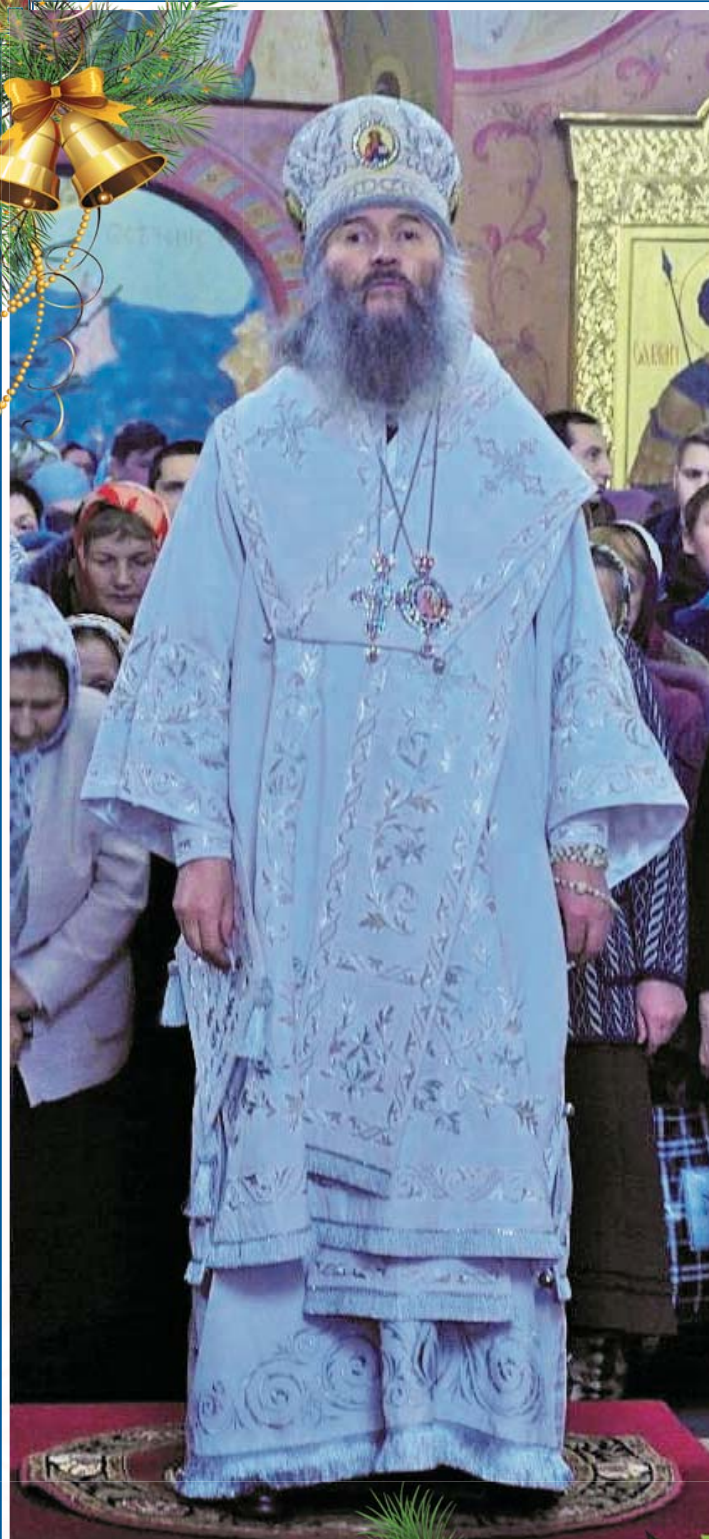
"Поро пиалап улыт яндар шўман-влак:
цуло Юмын ужыт" (Мф. 5:8).

ШҰМ-ЧОН ЦЗОЛЫК

2013 ий март
годсек лектеш.

МАРИЙ ПРАВΟΣЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ. Т. 57 № 1, 2018 ИЙ ЯНВАРЬ

Йошкар-Оласе да Марий Элын Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыше почеш

ХРИСТОС ШОЧМО ДЕНЕ ЙОШКАР-ОЛАН ДА МАРИЙ ЭЛЫН МИТРОПОЛИТШЕ, ВЫСОКОПРЕОСВЯЩЕННЕЙШИЙ ИОАННЫН САЛАМЛЫМЕ МҮТШО

**Христос шочеш, чапландарыза!
Шерге иза-шольо,
ака-шўжар-влак!**

Христосын Шочмыжо Кугу пайрем йўдым кажным шўм-чон куан авалта. Эреак Ёдыр Мария деч таче Юмын Эргыже шочеш. Ты Святой кечын ме тидын нерген шонкалена да йывыртена. Евангелийыште возымо событийым умылаш, тудын дене кылдалтше кундемым көргө шинчаончалтыш дене ужаш тыршена. Тидым ышташ мыланна Юмын храмже полша. Вет тушто, Вифлеемыште, мемнам утараш манын, Христос Юмына пытыдымын кап дене шочеш.

Юмын порылыкшо мемнам таче Святой Вифлеемыш, Юмын эре тыште улмо верыш, конден. Тыште кумалмына да Юмын Эргын кап дене толмыжо нерген шонкалымына түрлө шижмашым тарвата. Эн ончычак мемнам ормаш авалта. Юмо да Господь мландымбаке чылаж денат мемнан гаяк лияш толеш. Да кузе толешыже! Мария Ёдыр деч Айдеме йоча семын шочеш да вольык шерчаш пышталтеш. Тудлан моло вер лийын огыл! Ормаш деч посна мемнан шўмыштө кугу тауштымаш шочеш: вет Тудо мемнам, мландымбалне илыше-влакым, чаманен, чот йоратен да утараш толын.

**Умбагыже - 2-шо
лаштыкыште.**

Юмо тиде тўняш толын, ең-влак коклаште ила, айдеме йылме дене туныкта, ўшанымаш, йўратымаш нерген чын умылымашым пуа, ең-влаклан полша. Тиде чылажат кок тўжем ий ончыч веле огыл, кызытат лийын шога. Господь кызытат мемнан дене, ойыртемалтынак Черкыште, ойыртемалтынак Христосын Тайныштыже. Кызытат Тудо мемнам Шке Шомакше, святой Евангелий, святой Черке, Шке священнослужительже-влак гоч ўшанаш, йўраташ, чын корно дене каяш туныктен шога. Тачат Тудо ең-влаклан шотлен пытарыдыме чаманымашым, польшым пуа. Иырымваш ме тидым шижына, южгунамже акленат она мошто, шукыж годым пуйто тыгак лийшаш манын шонена.

Христосын Шочмыжо нерген шонкалыме годым эше ик шижмаш – намыс да ўкынымаш – шочеш. Тунам ойырен налме иудей калык Утарыше Христосым йўратен налын огыл. Кызыт Православийым налше мемнан калык Юмым да шке лишылым йўратыме нерген Христосын тўн сугыньжым нимозш оуж. Сулыкшо, закондымын илымыже, ой колыштдымыжо дене Юмым сырыкта. Тўрланымашна укелан, осал койышналан кўра Христосым ойгандарена да чонжым корштарена. Тидын верч чаманаш гына кодеш. Туге гынат Господьын чын ыштыше-влакым огыл, а сулыккан-влакым утараш толмыжо мыланна ўшаным пуа. Шўмыштына адакат Юмылан тауштымаш шочеш. Тудлан Пылпомыштат, мландымбалнат чап.

Мыланна шонкалаш веле огыл, уш денат, шўм-чон денат Юмо деке савырнаш кўлеш. Шочшо Юмо Иоча курымла ден пространстве-влак гоч ўнда лаш ямде эрта, чыла еным шкеж деке ўжеш да кажнын савырнымыжлан, уэммыжлан куана.

Шерге иза-шольо, ака-шўжар-влак! Уло шўм дене тендам Христосын Шочмыжо да У ий дене саламлем. Юмын ончыктым чынже да йўратымашыже, ўнышылыкшў да мут колыштшо улмыжо тек мемнан илышлан пример лиеш. Юмоаза Христос мемнан порым ыштышаш кумылнам тенгыдемда, мыланнат йўратен, ваш умылен, пырын да тынысын илаш лийже. Тыгай тичмашлыкыште эше ик суапым налаш лийже ыле – Юмын, Пылпомышысо Ачанан, пурла велышкыже Курымашлык Кечын шогалаш. Илышым пуышо да мемнан верч Шочшо Христосын суапландарымыжым чыладан ўмбаке ўжам.

**Христосын Шочмыжо
2017/2018, Йошкар-Ола**

**ХРИСТОС ШОЧМО ДЕНЕ
ВОЛЖСК ДА СЕРНУР ЕПАРХИЙ-
ЫН ЕПИСКОПШО, ПРЕОСВЯ-
ЩЕННЕЙШИЙ ФЕОФАНЪН,
САЛАМЛЫМЕ МУТШО
Шерге иза-шольо ден ака-
шўжар-влак!**

Тачысе святой йўд тўнялан кугу порылыкын тайныжым конден. Тиде тайне – Юмын капан лиймыже: «Господь Юмо мемнан деке толын! Айдеме тукумым утараш манын, Тудо Пылпомыш гыч волен!» Тиде кок тўжем ий ончыч Иудейысе Вифлеемыште лийын гынат, Святой Черке тачат мура: «Христос шочеш, Тудым моктыза!» Кў шўмжын омсажым почеш да Яндар Удыр Мария семын Тудлан шке чонжым да уш-акылжым конда, тиде святой йўдым тудын шўмыштыжў Христос чынжымак шочеш.

Святитель Феофан Затворник тыге ойлен: «Христосым туге моктыза, тиде моктымаш дене шўм-чонда темже да чыла моло кумылшупшмаш деч корандыже. «Христосын шочмыж верч тау Тыланет, Господь!» – манын, уло чон дене кычкыралыда гын, тендан шомакда Юмо деке, Пылпомыш марте шуэш».

Эртен кайыше ийын ты мландыш мыйым Господь марий калыклан Юмын шомакшым туныктен ойлаш ўжын. Умбакем пыштыме архипастырский служенийым Юмын суапландарыме марий мландыште сайын нангаяш манын, Христосын кўтўжын ўшанле йочаже-влакым мыйын верч Юмым сўрвалаш йодам.

Йўратымем-влак, уло шўм дене тендам Христосын Шочмыжо дене саламлем! Мыланна пиалан да тыныс илыш дене ваш йўратен да келшен илаш манын, Юмын чын волгыдыжым палаш тыршен да Тудын кўштымыжым шуктен шогыман.

Тек толшо У ийыште Юмо Шке калыкшылан чытышым да Шке суапландарымыжым пуа.

**Христосын Шочмыжо
2017/2018, Волжск**

Роштолан – пӧлек

Пӱтӧ мучашыш лишемеш. Рошто пайремат вашке толын шуэш. Прихожан-влак шонаш тӱнальыч: шуко шочшан еш-влаклан мо дене полшаш лиеш? Пайрем лӱмеш могай пӧлекым ышташ? Канашымеке, оксам поген, йоча-шамычлан шокшо вургемым налаш ойым пидыч.

Эльвира, эн чулым ўдырамаш, администрацийыш миен, ты кундемшыште шуко шочшан еш мыняре улмым рашемден. Тыгайже кандаше. Кок ешыште йоча-влак ача деч посна кушкыт. Нунылан эшеат неле. Рушарня службо деч вара Эльвира оксам погаш благословенийым налаш шонымыж нерген черкысе калыклан ойлыш. Паша изижак огыл. Пошкудо, палыме-влак, родо-тукым дечын веле огыл, предприятийлашкат коштын савырнаш логалеш. Люба, илалшырак ўдырамаш, тидым колын, ты пашашке ушнаш кумылан лие. Эльвира тыгай ойлан пешыжак ыш куане, но полшаш шонышо уло гын, мом ойлаш: «Кузе бачышка благословитла». А бачышка когыныштымат благословитлыш.

Икмыняр кече эртыш. Эльвира оксам шагал огыл поген, моткоч куанен. А Люба йодын моштен огыл, сандене тудын погымо оксаже шагалак лийын. Южгунам тудланат кугу оксам пуэныт. Тидланже Люба куанен, черкыж нерген каласкален, илыш гыч тӱрлӧ примерым конден. А икана Люба уремыште изи йочаж дене модшо самырык мужыр деч полышым йодын. Пӧрӱен тыманмеш мӧнгыжӧ коштын толын, конвертым Любалан шуялен:

- Компьютерлан погенна, но тыланда кызыт окса кӱлешанрак, а компьютер вучалта.

Люба тиде ешлан пеленже нумалме юмнажым пӧлеклен. Вате-марий изиш ӧрыраак пӧлекым налыныт. Вара Любам чай йӱаш ўжыныт. А тудыжо шке приходшо нерген каласкален, Юмо нерген мутым луктын. Мутланыма гыч рашемын: еш тынеш пурышо огыл.

Кастене Эльвира йынгыртыш:

- Ну, Люба акай, мыняре погышыч? Люба вашештен.

- Мыняре-мыняре? Мый тиддеч куд пачаш шуко погенам. Сай пашам ышташ благословенийым налынат, а пашатым от шукто. Тыланет благодать ок лий. Молан мый денем пырля каяш келшенат?

Люба кызыт гына улымыш: Эльвира тиде пашам шкетын ыштымеже улмаш. Умбакайже ойлашат ыш тошт, чонжылан нелын чучо.

Роштолан погымо окса дене йоча-влаклан шуко пӧлекым наледыме. Любам тиде куандарен, но эшеат кугу куаным у палымыже-влак чонышкыжо пуртышт. Вет таче нуно черкыш толыныт. Тынеш пураш. Кумытынат. Эльвиран неле шомакшат вуй гыч лектын чонештыш.

Эльвират шулдыран гай веле. Кузе уке гын, вет кугу пашам ыштен. Мӧнгыш толын шуат, изиш каналташ манын, диваныш возо. Шижде мален колтыш. Омо конча:

- Ик медальым Эльвиралан! Иктым! – чарга йӱк дене варгыжеш ия иге, а весыжим йолжо дене тошка.

- Уке, уке, коктым, коктым! Мый тудлан кок медальым кучыктынем! – весе кычкыра.

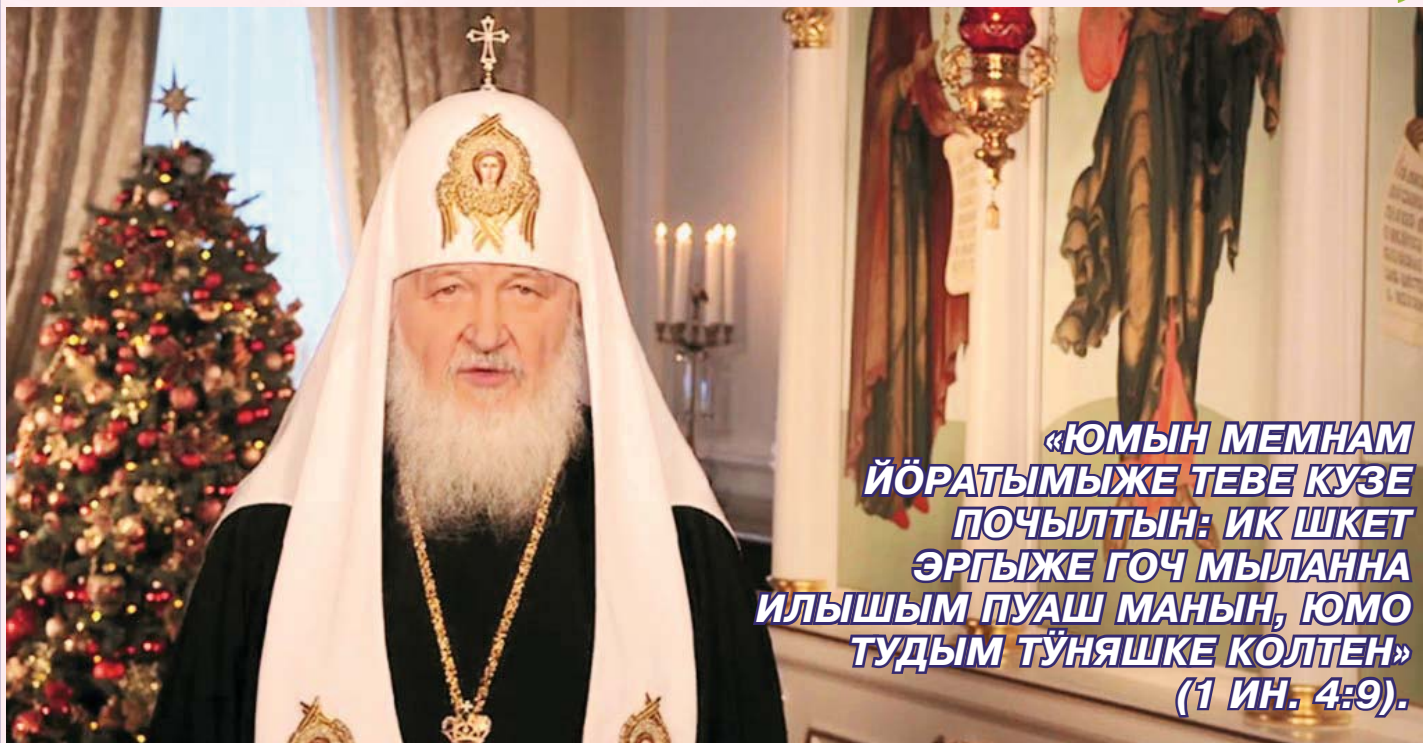
Коктын кучедалаш тӱнальыч, мундыра семын кӱвар мучко пӧрдалыт. Но теве озашт толын пурыш, кучедалаше-влакым ойырыш да кугешнен пелештыш:

- Могай медаль? Мый тудым шкеак ӧндал-шупшалам!

Эльвира лӱдын помыжалт кайыш, вигак Юмо лукыш сукалтен шинче. Шуко жап тыге шогыш, шорто, сӧрвалыш. Эрлашын языкым касараш шонышо-влак радамыште шортын пытыше, йӱдвошт малыдыме ўдырамаш эн ончылно шоген. Кӧ тудым ужын, чыланат ӧрыныт: мо лийын Эльвира дене?

Наталья Климова.

Лидия Алпаева кельштарен.

**«ЮМЫН МЕМНАМ
ЙӨРАТЫМЫЖЕ ТЕБЕ КУЗЕ
ПОЧЫЛТЫН: ИК ШКЕТ
ЭРГЫЖЕ ГОЧ МЫЛАННА
ИЛЫШЫМ ПУАШ МАНЫН, ЮМО
ТУДЫМ ТҮНЯШКЕ КОЛТЕН»
(1 ИН. 4:9).**

**ХРИСТОС ШОЧМО ДЕНЕ
ЧЫЛА АРХИПАСТЫРЬ, ПАСТЫРЬ
ДЕН МОНАХ-ВЛАКЫМ ДА РУШ
ПРАВОСЛАВНЫЙ ЧЕРКЫН
ЎШАНЛЕ ШОЧШЫЖО-ВЛАКЫМ
САЛАМЛЫМАШ**

Преосвященный архипастырь, кугун пагалыме ача, чот пагалыме инок ден инокиня, шерге иза-шольо да ака-шўжар-влак! Юмын Эргын кап дене толмыжлан уло шўм дене куанен, мемнан Утарышына Господь Иисус Христосын Шочмыжо лўмеш волгыдо да илышым пуышо пайрем дене чыладамат саламлем.

«Юмылан кўшнő чап лийже! Мландымбалне тыныслык, ен-влак дене Юмын поро кумылжо!» (Лк. 2:14). Утарышын мемнан деке каласен мошташ лийдымын толмыжым ий гыч ийыш ме тыге моктена да духовный шинчана дене Тудым ужаш вашкена. Вифлеемысе кўтүчő-влаклан Суксо каласен: «Мый тыланда кугу куаным увертарем, тидыже уло калыклан йывыртымаш лиеш» (Лк. 2:10). Христосын толшашыж нерген пророк-влак шукертак ойланыт, сандене ен-влак, шуко пөръен ден ўдырамаш, Тудым чот вученыт.

Чыла калыкын вучымо Иисус Христос «Шкенжым Шке ўлык шынден, тарзын тўсшым налын, айдеме гай лийын» (Флп. 2:7). Сандалыкын Озаже Шкаланже императорын полатшым але мландымбалысе поян-влакын суртыштым огыл ойырен налеш. Тудлан унагудыштат вер лийын огыл. Вольыклан ойырымо курыкпомышто Юмын Эрге шочеш, вольык пукшымо шерча Тудын шепкаже лиеш.

Курыкпомыш деч нужнаже да азавакш деч шулдыжо мо уло? А вет Юмын поянлыкше тушан волгалтын! Мемнам утарыме Таинствылан Христос эн нужнам ойырен налын. Мландымбалне эн шергаканлан шотлалтше власть, поянлык, чап, лўмлő тукым гыч улмо да пагалымаш кўкшыт деч Тудо лўмынак корангын. Мыланна Тудо вес закон почеш илаш темла – тиде ўгышылык да йоратымаш закон, тудо кугешнымаш ден осалым сенга. Тиде закон почеш илыше айдемын вийдымылыкше Юмын порылыкшо дене ушна да тугай кугу вий лиеш, кудын ваштареш тўнясе власть кучышо ден кугу тўра-влакат шоген огыт керт. Юмын куатше мландымбалысе чапыште да поянлыкыште огыл, а проста да ўгышő шўмыштő.

Христиан илышын цельже нерген мутланымыж годым преподобный Серафим Саровский каласен: «Юмым да лишылжым йоратыше шўмым Господь кычалеш, – Тудо тыгай престолышто шинчаш йората... «Эргым, Мыланем шке шўметым пу, молыжым Мый тыланет чыла пуэм», – ойла Юмо, вет айдемын шўмешыже Юмын Кугыжаныш веран кертеш».

Кўчызő да суртдымо-печыдыме-влак дечат Господь ок коран, оксадыме да лавыран пашам ыштыше-влакымат ок шўкал, чолак да черле-влакымат чамана. Айдемын незер улмыжо тудым Юмо деч ни ок коранде, ни ок лишемде, сандене тидлан верч вуйым сакашат, илышлан өпкелашат ок кўл. Утарыше Христос мемнан деч йодеш да ўжеш: «Эргым! Ўдырем! Мыланем шке шўметым пу» (Притч. 23:26).

Господьын Шочмыжо лүмеш сылне пайрем мемнам Христос почеш каяш ўжеш, вет Тудо каласен: «Мый илышым, тичмаш илышым, кондаш толынам» (Ин. 10:10). Пылпомышыш нөлталтмыж деч ончыч апостол-влакман манын: «Мый корно, чын да илыш улам» (Ин. 14:6). Мемнан дене Юмо, сандене илышыште вашлиялтше нелылык-влак тек мемнам огыт лүдыктө, йөсылык дене темше илыш пүрымашат тек нигөм ок темдал. Мемнан дене Юмо, да илышна гыч лүдмаш коранеш. Мемнан дене Юмо, да ме чон ласкалык ден куаным налына. Мемнан дене Юмо, да Тудлан пенгыдын ўшанен, ме шкенам мландымбалысе корнынам мучашлена.

Христос почеш кайыше ен тиде тўнян энгекым кондышо толкынжо ваштареш кая. Вашлиялтше алгаштарымашлан тудо вуйым ок пу да корнышто вашлиялтше сулыкан чаракым чытенак сена. Вет сулык мемнам Юмо деч коранда, илышнам чот кочым ышта. Юмын йоратыше волгыдыж деч мемнам шке сулыкнак авыра да тўрлө орлыкыш шўкалеш, шўмнам пешкыдемда. Святой Шўлышын порылыкшо дене веле сулыкым сенаш лиеш. Святой Шўлышыжө мыланна Черке гоч пуалтеш. Ме Юмын куатым налына, а тудыжо мемнан көргө тўнянам вашталта да, Господьын эрыкше почеш, йыр улшо тўнямат вашталташ полша. Черкын тичмашлыкше деч тўрлө амаллан көра коранше-влак кошкышо пушенге гай лийыт да поро саскам пуымым чарнат.

Украиныште илыше-влакман мый таче поснак каласынем. Тиде мландыште изашольо-влакын ваштарешла шогымышт черкын шочшыжо-влакым икте-весешт деч ынже ойыро, шўмыштышт өпкем ынже кушто. Чын христианин ни лишыл енымат, ни өрдыж енымат ужмышудымо лийшаш огыт. Господь каласен: «Мом ойлымым те колында: лишылетым йорате, тушманетым ужмышудымо лий. А Мый тыланда ойлем: тушмандам йоратыза, тендам каргышылан порым тыланыза, тендам вурсышо да поктылшо верч кумалза. Тунам те Пылпомышысо Ачадан чын шочшыжо улыда. Осал-влакманат, поро-влакманат Тудо шке кечыжым луктеш, чын ыштышыланат, чын огыт ыштышыланат йўрым колта» (Мф. 5:43-45). Мыланна Утарыше Христосын нине мутышт почеш илыман, вес еным ужмышудымаш да осаллык мемнан чонышто верым мушаш огытыл.

Украиныште изашольо-влакын ваштарешла шогымышт вашкерак чарныже манын, Руш Православный Черкын шуко тўрлө национальностян шочшыжо-влакым чот кумалаш ўжам. Сарлан көра кап да

чон дене сусыргышо-влак вашкерак паремышт. Храмыште да мөнгыштат Юмым чот сөрвалаш тўналына. Тыгак вес мўндыр эллаште ваш умылыдымашлан көра орланыше моло христиан-влак верчат кумалаш тўналына.

Тиде волгыдо ўжаран Рошто йўдым да моло святой кечылаште мемнан Утарышынам да Господьнам куанен моктена да чапландарена, вет тўняшке Тудо айдемым чот йоратымыжлан верч толын. Библийыште возен кодымо ушан шонгыен-влак семын меат Юмын Эрге Иисус Христослан пөлекым кондена: шөртнө олмеш – пенгыде йоратымашым, ладан олмеш – уло чон дене кумалмашым, тамле пушан миро олмеш – лишыл да торасе ен-влак деке поро кумылнам да пашанам.

Шергаканем-влак, мемнан Утарышына Господь Иисус Христосын Шочмыжо лүмеш волгыдо пайрем да тыгак толшо У ий дене тендам эше ик гана саламлем. Чыла кертше Господь Иисус деч кугу чаманымаш ден порылыкым сөрвален йодам да тыландат тыланем. Аминь.

**КИРИЛЛ,
Москван да уло Российын
Святейший Патриархше.**

Чылаштлан шўм-чон куаным тыланем!

22 декабрьште Волжск да Шернурысо епископ Феофан (Данченков) тудлан ўшанен пуымо епархийысе Волжский благочинийын храмже-влак дене палыме лийын. Архипастыр семын тудо Памар селасе Эн Святой Троице лўмеш, Эмеково селасе Юмын Эн Святой Аважын Леведмыже лўмеш, У Поратысе великомученик Димитрий Солунский лўмеш черкылаш, Пўтъялысе святитель Гурий Казанский лўмеш да Сотнур селасе Эн Святой Троице лўмеш черкылаш миен.

Преосвященный владыком чыла вере чан йўк да кинде-шинчал дене вашлийыныт. Архиерей тусо храм-влакын настоятельышт да прихожан-влакышт дене палыме лийын. Вашлиймашке толшо-влаклан владыка Феофан шкенжын икымше архипастырский мутыштыжо тыге каласен: «Таче тиде святой храмыште тендам чыландамат саламлем. Мыйым тендан деке кондымышлан Господьлан таум ыштем. Таче мый мемнан у епархийнан икмынар храмыштыже лийынам. Мыйын тыланымашем тыгай: чыла храмыштат тынысле, куанле да поро шўлыш лийже, священник кажныжлан духовный ача лийже. Прихожан-влак шке пастырьышт верч кумалышт, а пастырьышт – шке духовный шочшышт-влак верч. Архипастырьын благословенийже Господьын ўжмў апостол-влакын гаяк куатле. Апостол-влакын благодатьышт тендан ўмбалныдат лийже. Архиерей дене улшо благодатьын тичмашлыкше тендан ўмбалныдат лийже, чонланда да Христос дене ушнымаште эртыше духовный илышланда пайдам пуыжо».

Вашлиймашын официальный ужашыже мучашке шумек, архиерей эше

шке шўм-чон шижмашыже нерген каласен: «Мыйын көргыштем, шўмыштем таче куан озалана. Чыла храмыште Юмын литургий служитлалтеш, приходлаште илыш шолеш да поро йогын семын ончыко кая. Храмыш толшо ег-влак лыпланымашым налыт, вет нуно тышке тидланак толыт да храм гыч куаныше, шўм-чонышт дене уэмше лектыт. Сулыкышт верч чот өкынен, ушешышт да шўмешышт молитвам арален илат гын, тиде куаным нуно Святой Шўлыш деч налыт. Мемнан священник-влакын духовный польшышт мемнан калыкым, Христосын пачаже-влакым, чын корныш виктара манын ўшанем. Тыгак мемнан пастырь-влакын вуйлатымышт дене нуно илыш корныштым чын мучашлат да Пылпумыш Кугыжанышлан йўрышў лийыт манын ўшанем. Мый тыланда мландымбалне шўм-чон куаным тыланем. Мемнан мландымбалысе илышнан мучашыже курымашлыкыште Юмо дене пырля илымынан тўналтышыже лийже!»

Денис СМЕРНОВ.

У КНИГАМ ВАШЛИЙЗА

«Умылен-пален налдыме ўшанымаш тўня» книга савыктен лукмо.

Марий йылмыш кусарыме ты православный сборникын презентацийже 8 декабрьште Марий кугъжаныш университетеште эртен.

Тиде книга «Православная инициатива» конкурсышто сеныше проект почеш кусарыме да савыктен лукмо. Духовный литературым шочмо йылмыш кусарыме суапле пашаш университетын марий йылме да литератур кафедрыштыже тыршыше-влак Л.С.Матросова, Л.И.Барцева, Г.Н.Бояринова ушненыт.

влакым, руш поэт-шамычын почеламутыштым лудыныт. Марий университет ден культур колледжын студентышт ончышо-влакым сылне мурышт дене куандареныт. Эрик Сапаев лүмеш опер да балет театрын солисткыже Эльвира Гурьеван «Петербург» вокальный опера гыч «Богоматерь в городе» композицийым да испан йылме дене «Ave Maria» мурым мурымыжо чылаштан пеш чапле пөлек лийын.

Проект вуйлатыше Лидия Сидоровна Матросова пашам шуктымо годым лекше нелык-влак дене палдарен, вара ешарен: «Ме, МарГУ-н командыже, ты пашам Марий епархийын сотрудинышт-влак дене ваш келшен мучашленна. Ыштыме пашана марий калыклан пөлеклалтын. Православный лудшо тыште шке ўшанжым пенгыдемдаш полшышо чот күлешан, южгунам йөршынак вучыдымо шуко фактым муын кертеш.

Но тиде книга Юмылан ўшаныше православный христиан-влак гына огыл пөлеклалтын. Тудо Юмын улмо нерген, айдеме дене Юмо кокласе кыл нерген йодыш-влакым рашемдаш тыршыше, кокытеланыше ег-влаклан возалтын.

Тиде ойпогын лышташлалтыже тендан дене шанчыен, писатель, полководец, мер пашаен-влак мутланаш тўналыт. Те христианствын кызытсе корныштыжо да тудын историйыштыже лийше чот öрыктарыше факт-влак дене палыме лийыда. Тыгай факт-влакым шүдö ий дене калык деч шылтеныт улмаш. Тыланда шонкалаш поян материал почылтеш. Иктешлымашым шке ышташ тўналыда».

Тиде книгагн кажне еглан шергакан улмыш нерген филологий науко кандидат-влак Л.И.Барцева, Г.Н.Бояринова ойленыт. «Ты пашам шуктымо годым ме кусарыме шотышто профессиональный мастарлыклан веле огыл, а илышым йөршынын вес тұрлын умылымашлан тунемынна. Лудшо-влакынат шинчашт тыгак почылтшо. Чылаштанат тиде тыглай лудмаш огыл, а чоным утараш полшышо лудмаш лийже», – манын тыланеныт.

«Умылен-пален налдыме ўшанымаш тўня» книгагн кусарен да савыктен лукмашке шке надырыштым пыштыше-влаклан Марий кугъжаныш университетын Тауштымашан серышыжым кучыктеныт.

А.Чемякова.

Презентацийыште Йошкар-Ола ден Марий Элын Высокопреосвященнейший митрополитше Иоанн, МарГУ-н проректоржо Олег Алексеевич Сидоров, Тўвыра, печатда калык-влакын пашашт шотышто министерствын пашаенже Михаил Чемяшев лийыныт да тыгай кугу пашам мучашлыме дене саламленыт.

Тыгак тыште МарГУ ден И.Палантай лүмеш тўвыра да сымыктыш колледжын студентышт, преподаватель ден сотрудинышт да Марий епархий гыч уна-влак шукын лийыныт. Пайрем семын эртыше вашлиймашым вўдышö-влак савыктен лукмо у книга гыч öрыктарыше ужаш-

ОЙЛЫШАШ ШОМАКЕМ УЛО

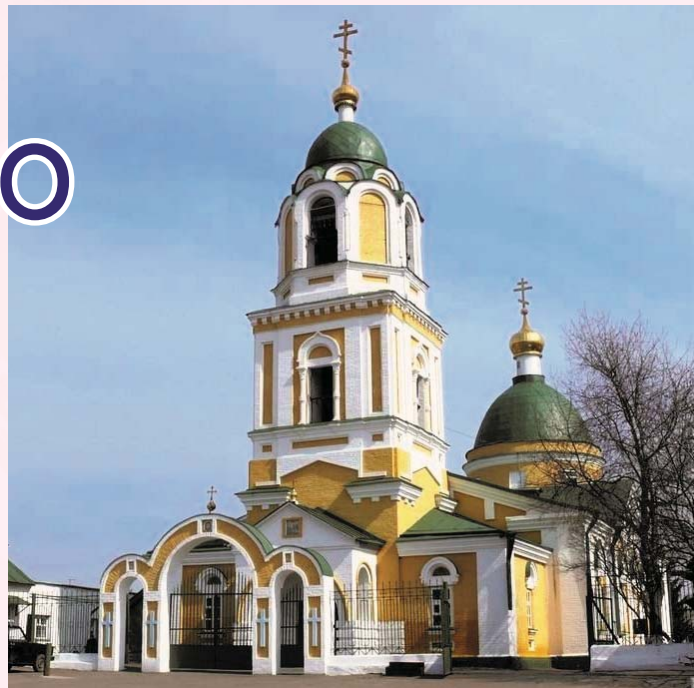
Январьыште Москошто V Рошто туныктымо лудмаш эртышаш. Тудо «Нравственный поянлык-влак да айдеме тукымын ончыкылыкшо» манын лүмдалтын. Регионлаште тидлан ончылгоч ямдылалтыт. Теве 28 ноябрьыште Национальный президент школ-интернатыште республик кўкшытан научно-практический конференций эртен. Тышке погынышо-влак кызытсе илыш условийыште йоча-влакым туныктымо годым духовно-нравственный пашам виянгден колтымо шотышто канашеныт. Ойлаш шонымемым тушто каласен шым шукто, сандене тендан журналеш савыкташ йодам.

Марий Элыште шуко түрлө калык ила. Шочмо калыкын историйже дене кугешнен, кажныже шке түвыра поянлыкшым йөрәтен арала. Мемнан кундемна калыкын курымла дене погымо уш-акылжым, шўм-чон поянлыкшым кызытсе илышлан келыштарен да переген кучылтмо вершорыш савырнен.

Руш кугыжанышыш ушнымеке, Марий кундемыште XVI курым гычак православий шўлыш да черке йўла шарлаш тўналыныт. Юмын Аван Мирносицкий (Царевококшайский) иконыжым 1647 ийыште мумым палдарыше пале семын умылыман: Юмын Шочыктышо Ава мемнан калыкымат Шке леведышыже йымаке налын. Тынеш пурышо, черке илышыш ушнышо марий енат христиан умылымаш да поян тўнямбал культур деке лишемын. Православный вера калыкым Юмылан ўшанен илаш, талешке лияш кумылан ден. Туныктымо паша виянаш тўналын, марий калыкын шке возыктышыжо шочын, икымше книга-влак савыкталыныт.

Черке ваштареш кучедалме толкын XX курымышто тарванен гынат, Юмылан ўшанымаш калык чонышто садак илен. 1993 ийыште Марий епархийым почмо дене кундемыштына черке илыш уэш ылыже. Ончыч шалатыме черке ден святой вер-влак (нуным уэш нолтен, тўрлатен шогалтымеке) калыкын пагалыме верышкышт савырнышт. Тидыже Марий Элыште Юмын тынысле Шўлышыжō шарлыме, Тудын нимучашдыме улмыж нерген ойла. Православий моло калыкын веражлан тореш огыл, нигōмат ок шыгыремде. Татар ен мечетьыш кая, чимарий – отыш.

Южыжо каласен кертыт: «Руш вераш куснымо дене марий йўла, марий түвыра йомеш». Юмылан ўшаныше православный марий ен Юмо деч тыгак чыла сайым, тазалыкым йодеш. Черкышкат марий вургем дене каен кертеш. Теве кундемна мучко Ырес

дене коштмо годым иктаж ялыш лишемат веле, а ял мучаште, марий тўран сылне солыкыш кинде-шинчалым пыштен, юмона дене вашлияш лекше калык могай моторын коеш. Ырес дене толшо-влакым нуно куанен вашлийыт, ўстембал тич чесым погат, малаш пурышо-влаклан лўмын мончаш олтен ямдылат.

Юмылан ўшаныме нерген йодыш лекмеке, айдеме вигак черке нерген шарналта. «Чу, теве черкыш пурен лекшаш, тидын шотышто батюшка деч йодышт налаш кўлеш», – шоналта.

– Черкыш пурен, сортам шындымем шуэш, но тынеш пурышо омыл, сандене аптыранем, – маныт южышт.

Ты шотышто теве мом каласыман. Черкышке чылаланат пураш лиеш. Кас службышто мучаш марте шоген кертыда. А вот эрдене, Юмын литургий эртыме годым, пельеже марте веле лиеш. Тўткын колышташ кўлеш, кунам диакон але батюшка икмынар гана каласа: «Оглашенные, изыдите», марлаже тиде: «Тынеш пураш ямдылалтше-шамыч, чылан лекса». Але тынеш пурыдымо-влаклан тиде жапыште лекман.

Юмын Святой Причастий Таинствыже эртымеке, тидым ме простанже Пырчес подылмаш манына, молебеныш да панихидыш адак пураш лиеш. Черкыш каяш чонда шупшеш гын, кайыза, нимолан лўдшаш уке. Сортам шынден, Юмын сōрвален, Юмын Ава да святой-влак дечат польшыым йодса. Кертмыда семын чондам лыпландарыза. Шкеат поро кумылан лийза, тендан деч йодшылан польш кидым шуялтыза. Тўняште порылык да тыныслык гына лийшаш. Христос тыге илаш туныкташ толын.

Она умыло манше енлан кызытсе жапыште черкылаште Юмын литургийым марла служитлат, У Сугынь ден Псалтирьымат марла лудыт.

А. ГРОМОВА.

Морко посёлко.

«Еным төрлымö сулык – чаманыдыме шўмын саскаже. Осаллан йывыртыше шўм еным лапкандымаште, лўмжым шўктарымаште, чапшым волтымаште шканже куаным муэш».

ВЕСЫМ ИТ ТӨРЛӨ!

Ен-влак коклаште ик эн чот шарлыше язык – икте-весым төрлымаш, лишылын ситыдымашыжым ужмаш, рушлаже – «осуждение». Шоналташ гын, пуйто кугу сулыкак огылла чучеш, но изи улмыжлан көра ме тудым шотыш огына нал, да тудо илышнам аяртен шога. Священный Возымаште ойлымо: «Ида судитле, тунам теат ода судитлалт» (Мф. 7,1). Но меже мөнгешла ыштена: иза-шольым, вуйлатыше-влакым төрлена, палыме-влакнам лапкандена. Туге лектеш, ме эн чын ыштыше улына. Түткырак ончалаш гын, ме чылан тиде чер дене эмлаш лийдымын черланенна.

Святитель Феофан Затворник тыге ойла: «Еным төрлымö сулык – чаманыдыме шўмын саскаже. Осаллан йывыртыше шўм еным лапкандымаште, лўмжым шўктарымаште, чапшым волтымаште шканже куаным муэш». Тыгай шўм-чон деч Юмын порылыкшо коранеш, да осал шўлыш алгаштарыме ваштареш шога вийдыме лиеш.

- Кок ен иктаж-көм төрлен, мыскылен шога гын, нунын деч кузе йытыран коранаш?

- Юмын порылыкшым кычалше, Тудын чынже почеш илыше ен манеш-манеш деч коран кошташ тыршышаш. А иктаж-кө вес ен нерген ойлаш тўналеш гын, мутланымаш деч коранман, «Тудын пашажым Юмо пала» манман. Таче тудо шўртнен, а эрла трук шке камвотат. Тудыжо ала шортын-шортын Юмо деч серлагаш йодын, а тыйже сулыкетым касарен шуктет мо? Сандене «Нигöмат жап шуде ом төрлө» манман.

- Еным вурсен ойлымо, төрлымö деч кузе утлаш?

- Тиде паша куштылго огыл, чарныде түткө лияш күлеш. Святой Иоанн Златоуст ачана тунукта: «Язык ыштыме чер деч төрланаш эн сай эм – ыштыме сулык нерген эре шарнымаш

да шкем шке шылталымаш».

Шке языкшым вуйыштыжо кучышо ен весым судитлаш ок тўнал. Тидын нергенак Тошто Сугынын праведникше-влак тургыжланеныт. Давид кугыжа тыге ойлен: «Вет мыйын закондымылыкем вуемымат эртен, неле нумалтыш гае мыйым темден шога» (Пс. 37,5). Исаия пророк ойгырен: «Каргыме мый, айдеме улмо ўмбаж, умшам шакше». Тагастаре (Ис. 6,5). Иўлышö конгаште улшо кум рвезе Юмын верч капыштым туллан чаманыде пуымышт годым, шкеныштым ўлык шынден ойленыт: «... Сулыкым ыштенна, закондымын иленна» (Дан. 3,29). Могай амал дене нине волгыдо, яндар ен-влак тыге ойленыт? Амал тыгай: еным ужшо, төрлышö айдеме Господьым ойгандара, шкенжым титаклыше Юмын чаманымашыжым, порылыкшым тарвата. Тидым пален, шке языкна верч öкынаш, шке көргö шонымашнам лончылен тергаш тўналына. Шке сулыкшым теныз воктенысе ошма пырче наре ужмеке, айдеме весе ўмбаке шинчажымат нөлталаш ок тошт. Тыгай ен деч весым ужаш төчымö шўлыш коранеш. Молитвам лудмо, Юмын Авам да святой-влакым сөрвалыме дене тиде осал черым сенгаш лиеш.

Николай ача.

Тунькмен каласыме шомак

Ик сылне ер воктене пеш күкшө башне шоген. Ерыште илыше ужава-шамыч кү пырдыжыш ятыр гана күзаш төченит, но арам. Теве икана нуно танасымашым эртараш кутырен келшенит: кө тиде башне вуйыш шумеш күза?

Ончаш толшыжат шуко лийын. Ужава-влакын арам тӱрштылмыштым ончен. элнен каен воштылаш шонышыжо лынак лийын. Вет иктаж ужава күшкӱ шумеш күзен кертмылан иктат ўшанен огыл.

Танасымаш тўнал-меке, мыскылен кычкырыме, күлеш-оккўл ойым пуымо йырваш йонген:

– Башне утыждене күкшӱ, нине лочо мўшкыр-шамычлан тыште нимом ышташ!

– Тиде тура пырдыжыш нигӱ күзен ок керт!

– Да тидым ышташ нунын шотышт ок сите! Тура пырдыж гыч ик ужава почеш весе ўлык камвозын. Южышт гына эше кыртменак

кўшкӱ күзаш төченит. А ончышо-влак утларак чот кычкыренит:

– Тидым ик ужават ыштен ок сене! Манаш веле вет, тыгай тура да күкшӱ башныш күзаш! Тидым колын, моло ужават нойымыштым шижыч да, чапаштым луштарен, ўлык камвозыч.

Но мо тугай? Ик ужава тугакак кыртмен күшкӱ күза! Теве тудо башне вуйышкат шуо. Чыла нелылыкым сенен, күшкӱ күзен кертше ужава деч йодышташ тўналыч:

– Кузе тый тидым ыштен кертыч? Виетше кузе ситен?

Но ужава нимом вашештен огыл, вет тудо сонгыра улмаш. Кашакше мом ыштымым ужын да тутат пырдыжыш күзен.

Иктаж поро пашам ыштымына годым, чыла нелылыкым сенаш манын, мыланнат ты ужава гай «колдымо» лийман. Чонышко кокытеланымашым пуртышо да ыштышаш кумылым лушкыдемдыше тўрлӱ уда канашым колыштман огыл.

РОШТО ПАЙРЕМЫМ ВАШЛИЙЫНА

Рошто пайрем ўстембаке шындаш ямдылыме тамле чес кокла гыч иктыже – комбо шыл. Таче тудым күктымӱ ик рецептым темлена.

КОМБО ШЫЛ

Кўлыт: 3,5-4 килограмман комбо, 2 вуй шоган, 1 кешыр, 2-3 шере олма, 1 изи совла тмин, тамже дене шинчал ден йоныштымо шем пурыс, 2 кугу совла ложаш, 1 чарка коньяк.

– Комбым кастенак чот шинчалан вўдыш пыштен шындаш гын, шыл пушкыдырак лиеш. Комбын кугурак кояжым, шулдыр мучашыжым пўчкын налман, тыгыдемдыман да мушкын коштыман.

– Комбо кӱргыш пышташ манын, 1 шоганым, олмам шолдыран пўчкедыман, нуным тмин дене варен шындыман.

– Комбым шинчалан вўдыштӱ кийыктыме огыл гын, тудым пурыс да шинчал дене йыгыман. Шпажке але пўйым эрыктышаш панга дене шўй коваштыжым пўшкыл шындыман. Комбо кӱргыш олман вартышым опыман да йоген ынже лек манын, коваштым пўшкылман. Йолжым шўртӱ дене (синтетике ынже лий) вашла кылдыман.

– Кўмӱ годым комбо кӱргӱ гыч коя йогыжо манын, коваштым шпажке але вилка дене икмынар вере шўтыман. Тыге тудым 180градус марте ончылгоч ырыктен ямдылыме духовкыш шындыман. Комбым противеньыш мўшкыр

дене пыштыман.

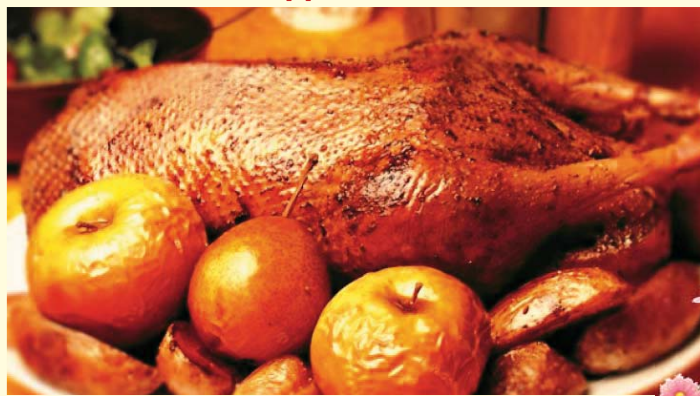
– 1 шагат гыч комбым савыралман, адак тынарак шинчыктыман. Противеньыш йоген лекше коям коклан ўмбакеже опыман.

– Шыл кўмӱ жапыште соусым ышташ лиеш. Эн ончыч комбо лемым шолтыман. Кастрюльыш вўдым темен, комбо коям, шулдыржым, шўм-мокшыжым пыштыман. Салмаш кешыр ден шоганым жаритлыман. Кастрюльыш опталын шолаш пуртыман, эше 10 минут шолтыман.

– Противеньыш йогышо 10 кугу совла коям изи кастрюльыш налман, тудым ложаш дене пырля варыман. Тулыш шындыман да тушко 1 чарка коньякым, тамже дене шинчалым, кокмарла совла комбо лемым ешарыман. Нугыдеммешкыже шолтыман.

– Духовкым йӱртымеке, комбым эше 10-15 минут шинчыктыман да вара веле лукман. Ўстембаке соус дене пырля пуыман, а комбо кӱргысӱ олмам гарнирлан темлаш лиеш.

КОЧКЫШДА ПЕРКАН ЛИЈЖЕ!

ЯНВАРЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

ПН	1	8	15	22	29
ВТ	2	9	16	23	30
СР	3	10	17	24	31
ЧТ	4	11	18	25	
ПТ	5	12	19	26	
СБ	6	13	20	27	
ВС	7	14	21	28	

17	черкын 12 кугу пайремже
14	кугурак пайрем
9	путьдымо арня
26	колышо-влакым уштымо кече
6	пенгыде пүтö кече
6	пүтö кече

1 – Орланыше Вонифатий ден преподобный Илия Муромецын кечышт.

2 – Чын илыше святой Иоанн Кронштадтскийын кечеже.

3 – Москвасе святитель Петрын, уло Российын чудым ыштышыжын, кечеже.

4 – Чот орланыше Анастасия Узорешительница кечеже.

7 – **ГОСПОДЬ ЮМЫНА ДА УТАРЫШЫНА ИИСУС ХРИСТОСЫН ШОЧМО**

КЕЧЫЖЕ.

8 – Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван погынжо. Чын илыше Иосиф Обручникын, Давид кугыжан, апостол Иаковын кечышт.

Епископ Леонид Антоценкон, Марий кундемсе священномученикын, кечеже.

11 – Вифлеемыште орландарен пуштмо йоча-влакын кечышт.

12 – Святитель Макарийын, Москвасе митрополитын, кечеже.

13 – Марий кундемсе священномученик Михаил Березинын кечеже.

14 – Господьлан пүчмö йўлам шуктымо кече. Святитель Василий Великийын кечеже.

15 – Преподобный Серафим Саровскийын мощыжым мумо кече.

17 – 70 апостолын

ПОГЫНЖО.

19 – **ИИСУС ХРИСТОСЫН ТЫНЕС ПУРЫМО ДА ЮМО КОНЧЫМО КЕЧЕ.**

20 – Господь ончыч Толшо да Тудым Тынеш пуртышо святой пророк Иоаннын погынжо.

22 – Святитель Филиппын Москван да уло Российын митрополитын, кечеже.

23 – Святитель Феофан Затворникын кечеже.

24 – Преподобный Феодосий Великийын кечеже.

25 – Святой орланыше Татианан кечеже.

27 – Апостол-влак дене тör улшо Нинан, Грузийым волгалтарышын, кечеже.

30 – Преподобный Антоний Великийын кечеже.

31 – Сергей Радонежскийын ача-аваже, преподобный Кирилл ден Мария схимонах-влакын, кечышт.

Öрша селаштына Косьма ден Дамиан лўмеш черке уло. Тушко Сергей Мошкин ача службым эртараш толеда. Матушка Руфина эре пеленже: Юмын литургий годым молитвам лудеш, мура.

Ик тыгай службо деч вара үстел йыр кечывал кочкышым ышташ погынышна. Тунам Сергей ача Шабашан памаш воктене фестивалым эртарыме нерген мутым лукто. «Рушлат, марлат мурым мураш, почеламутым лудаш лиеш», - мане. Верысе поэтессе Римма Александровна Смоленцева ден селасе книгагудым вуйлатыше Нина Фёдоровна Полушина полшаш сöрышт. Фестивалым эртараш 28 июльым ойырен нална.

Шонымаш пеш сай. Кенез мартеат жап эше уло. «Шўм-чон изолык» журналын лудшыжовлакымат тиде уверна дене палдарена да кумылан-влакым пайремыштына ужнена.

Р.Г.АНТРОПОВА, Öрша тўн школышто марий йылмым да литературым туныктышо. Советский район.

Муро пайремыш ушныза!

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ "ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК"

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12. Журнал лекме жап - 29.12.2017 ий.

0+ - знак информационной продукции согласно Ф3 от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийште погымо да верстатлыме, "Типография №1" "Куба Принт" ГК ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме.

Адресше: 424000, Йошкар-Ола, Воскресенский проспект, 17.

Редакцийын да издательын адресше: 424002, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224 пöлем.

тел.: (88362) 45-39-54. **E-mail:** marlagazet@mail.ru

Редакционный советым вуйлатыше:

протоиерей Николай Чузаев.

Редакционный совет: иерей Игорь Сапаев,

Д.Смирнов, А.Чемекова, А.Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт тўрлö лийын кертыт. Серыш-влак мöнгеш огыт колталт.

РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ГАЗЕТЫМ ШАЛА КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!

Приходлаште кугурак ийготан ен-шамычланат Рушарня школ-влак пашам ыштат. Тыгай вашлиймашыш толшо шонгыен-влак Юмын Законом умылаш тыршен, пеш тўткын колыштыт. Илышын шере-кочыжым палыше, вес илышлан чын ямдылалташ кугу кумлан нине ен-влакын йодышыштат шуко лектеш. Батюшка икана нунылан каласен: «Чыла чонан Юмым мокта!» Тиде шомак Морко район Нурьял Корамас гыч Юмын кулжо Галинам марла тыгай почеламутым возаш таратен.

Шўлым шурышо шына

– Шўлым шурышо шына уло ман-мым колынам,
Уло мо, ковай, чынак? – йодым мые икана.

– Уло-уло, уныкам, – коваем мылам ойла. –

Айда тўгө лектына, шына тўшкам ончена.

Ончена шына тўшкам: шўлым пеш тўшкан шурат,

Кўшкыла шуйнен кўзат, адак ўлыкө волат.

– Кўшкө-ўлык, кўшкө-ўлык, вот тыге шўлым шурат, –

Каласалын коваем, опталеш шўлым шуарыш,

Тудым шураш тўналеш: кўшкө-ўлык,

Кўшкө-ўлык шуар тоя коштеда, Пырче шўмжө ойырлат, тагынаш лонгаш пышта.

Кўшкө-ўлык, кўшкө-ўлык, ынде тагына лонеш.

Шўлым шурышо шына-влак тыгак шурат, тыгак лонгыт,

Кечыгут пашам ыштат, мом гын кочкыт, йўйт мом,

Огыт керылт ен декат. Юмо нуным пукша мо?

Шўлым шурышо шына гай изи, куатле улына,

Арален серлагыже мемнам Господь Юмына.

Юмын кулжо Галина,
Морко район, Изи Корамас ял.

Куанен чиялтена

10 ойыртёмым кычад му